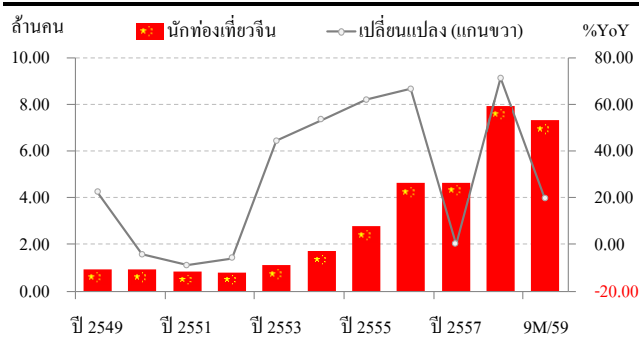

มาตรการทวิ่ศูนย์เหรียญ กระทบต่อการท่องเที่ยวแค่ไหน?

ปี 2559 ภาพรวมการท่องเที่ยวไทยนับได้ว่ามีการเติบโตที่ดีและแข็งแกร่งมาโดยตลอด ด้วยแรงหนุนสำคัญจากการขยายตัวทั้งจำนวนและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเกือบทุกภูมิภาค ตามปัจจัยแวดล้อมภายในประเทศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งหมด อีกทั้งยังขยายตัวได้ดีจนกลายเป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักที่ช่วยผลักดันให้ภาพรวมการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวสูงมาโดยตลอด และหากมองลึกไปที่ตลาดนักท่องเที่ยวในภูมิภาคดังกล่าวก็จะพบว่าปีนี้นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีการเติบโตอย่างโดดเด่นมาตลอดกว่าระยะเวลา 5 ปี สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่มีเพียง 7.8 แสนคน ในปี 2552 เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในปี 2556 เป็น 4.64 ล้านคน และในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2559 ยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวจีนมากถึง 7.32 ล้านคน เติบโต 19.61% จากปีก่อน หรือคิดเป็นสัดส่วนเกือบ 30% ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด

รูปที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

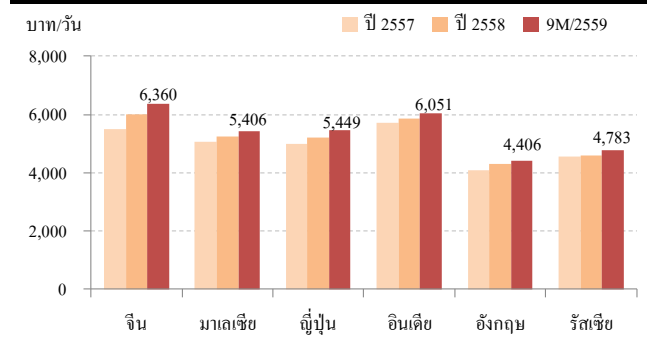

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกรมการท่องเที่ยว

ไม่เพียงแต่การเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวเท่านั้น ในด้านรายได้จากนักท่องเที่ยวจีนก็พบว่าในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2554 - 2558) มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงถึง 64.73% ต่อปี เทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวเฉลี่ย 50.56% ต่อปี แสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจีนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ล่าสุดในปี 2559 รายได้จากนักท่องเที่ยวจีนก็ยังคงสูงเป็นอันดับหนึ่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนราว 31% ของรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งหมด และหากมองไปที่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อทริป¹ จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวจีนมีการใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จากในปี 2555 ที่มีการใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่เพียง 38,016 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 50,376 บาท ในปี 2559 หรือเฉลี่ยวันละ 6,360 บาท เพิ่มขึ้นกว่า 4.96% จากช่วงเดียวกันปีก่อน

¹ เป็นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจีนภายในประเทศไทย ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายซื้อสินค้า/บริการ (ปี 2558 มีสัดส่วน 38.77%) ค่าที่พัก (26.34%) ค่าอาหาร (18.37%) ค่าเดินทางในประเทศ (9.43%) และอื่นๆ (7.09%)

รูปที่ 2 ยอดการใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ของนักท่องเที่ยวประเทศสำคัญๆ

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยวชาวจีน

รายการ	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	9M/2559
นักท่องเที่ยวจีน (ล้านคน)	2.79	4.64	4.64	7.93	7.32
%เปลี่ยนแปลง	61.91	66.40	-0.02	71.14	19.61
รายได้ (แสนล้านบาท)	1.06	1.89	2.00	3.76	3.69
%เปลี่ยนแปลง	82.66	78.31	5.82	88.10	25.54
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/ทริป (บาท)	38,016	40,737	43,116	47,386	50,376
%เปลี่ยนแปลง	12.81	7.16	5.84	9.90	4.96
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน (บาท)	4,826	5,097	5,497	5,983	6,360
%เปลี่ยนแปลง	7.95	5.62	7.85	8.84	4.96

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกรมการท่องเที่ยว

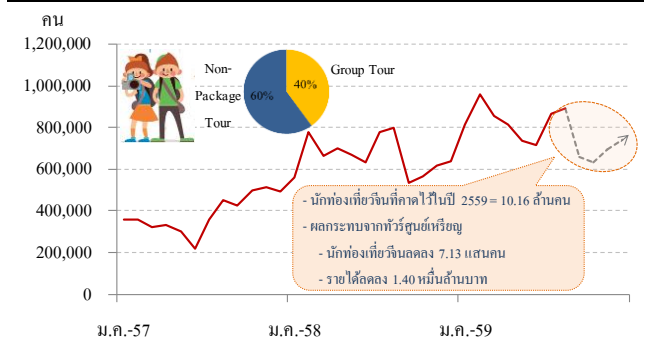
ทวิ่ศูนย์เหรียญ...ผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวไทย

แม้ตลอดปี 2559 ที่ผ่านมาระดับการเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวจีนจะดูลึกลับกมมาโดยตลอด แต่ทว่าในช่วงเดือน ส.ค. - ก.ย. 2559 ตลาดกลับต้องเผชิญกับ 2 เหตุการณ์สำคัญๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวจีนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ระเบิดในหลายพื้นที่ที่ภาคใต้ หรือแม้กระทั่งมาตรการปราบปรามทวิ่ศูนย์เหรียญอย่างจริงจังของรัฐบาลไทย ซึ่งเหตุการณ์หลังนี้คาดว่าจะกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวจีนมากพอสมควร ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ที่เรียกว่าทวิ่ศูนย์เหรียญ (Zero - Dollar Tour) ก็คือการดำเนินธุรกิจของบริษัททวิ่ศูนย์เหรียญที่ดำเนินการขายแพ็คเกจทวิ่ศูนย์ในราคาต่ำกว่าต้นทุนที่แท้จริง โดยเน้นปริมาณลูกค้าทวิ่ศูนย์ให้ได้รับตามจำนวนที่ต้องการ หลังจากนั้นจะส่งมาให้บริษัททวิ่ศูนย์ในไทยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งบริษัททวิ่ศูนย์ไทยก็จะหารายได้จากนักท่องเที่ยวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขายแพ็คเกจทวิ่ศูนย์เสริมอื่นๆ การพาไปดูโชว์ การขายของที่ระลึก หรือเครื่องประดับและอัญมณีจากร้านค้าที่เป็นเครือข่ายของตนในราคาที่สูงเกินจริง หรือบริษัททวิ่ศูนย์ของไทยบางแห่งอาจพัฒนาไปถึงขั้นจ่ายค่าหัวให้ลูกทวิ่ศูนย์เลยก็มี เพื่อให้ได้จำนวนนักท่องเที่ยวในปริมาณมากๆ (ลักษณะนี้เรียกกันว่า ทวิ่ดีดลบบ หรือทวิ่รีลิกแบ็ก)

ชำระรายไวกว่านั้นบริษัททัวร์ของไทยบางแห่งยังถูกสวมสิทธิ์จากคนจีนหรือใช้คนไทยเป็นนอมินีเพื่อประกอบธุรกิจแบบครบวงจรในไทย ซึ่งปรากฏการณ์ทั้งหมดนี้นอกจากจะส่งผลให้เม็ดเงินจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเงินไม่ได้เข้าประเทศอย่างที่ควรจะเป็นแล้ว ยังทำให้ไทยต้องสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสภาพลักษณะในการท่องเที่ยวมากขึ้น

หากประเมินผลกระทบจากการดำเนินมาตรการปราบปรามดังกล่าวด้วยโครงสร้างลักษณะการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเงินปัจจุบัน พบว่าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตัวเอง (Free and Independent Traveler: FIT) มีสัดส่วนประมาณ 60% ของจำนวนนักท่องเที่ยวเงินทั้งหมด และในอนาคตคาดว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่อีกประมาณ 40% เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัททัวร์ โดยกลุ่มนี้เองที่คาดว่าจะถูกกระทบจากมาตรการควบคุมทัวร์ศูนย์เหรียญค่อนข้างมาก เนื่องจากบริษัททัวร์ของจีนหลายแห่งที่คิดกฎหมายต้องถูกยกเลิกไป รวมถึงปัจจัยค่าใช้จ่ายที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น (เนื่องจากภาครัฐได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ราคาขั้นต่ำของแพ็คเกจทัวร์ไว้ที่ 1,000 บาท/คน/คืน อีกทั้งกำหนดอัตราค่าบริการนำเที่ยวอนุกรรายการ (Optional Tour) ได้ไม่เกิน 3,000 บาท/คน/ทริป โดยมีผลนับตั้งแต่ต้นเดือน ค.ค. เป็นต้นมา)² ซึ่งอาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวเงินตัดสินใจเดือนหรือยกเลิกการเดินทางออกไป หรือบางรายอาจเปลี่ยนปลายทางท่องเที่ยวไปยังประเทศอื่นแทน ดังนั้นหากประเมินผลกระทบเบื้องต้น คาดว่าจะกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจในระยะสั้นๆ นับตั้งแต่เดือน ก.ย. - ธ.ค. ของปี 2559 ซึ่งเป็นช่วงการปรับตัวของภาคธุรกิจและนักท่องเที่ยวเงิน โดยคาดว่าจะทำให้นักท่องเที่ยวเงินปรับลดลงไปประมาณ 7.13 แสนคน (เฉลี่ย 1.78 แสนคน/เดือน) หรือราว 7% ของนักท่องเที่ยวเงินทั้งหมดที่คาดการณ์ไว้ในปี 2559 และทำให้สูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1.40 หมื่นล้านบาท³ ส่วนตลาดที่เดินทางมาด้วยตัวเอง (FIT) คาดว่าไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

รูปที่ 3 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

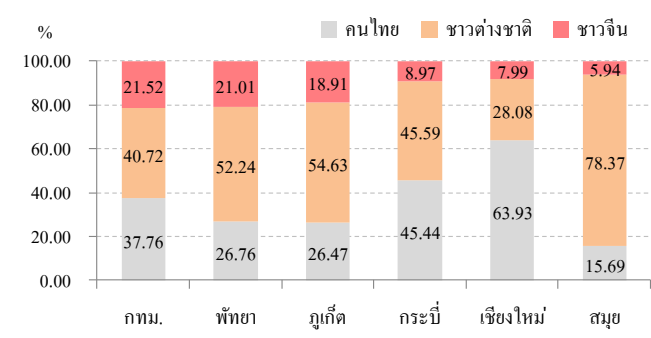
ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว และจากประมาณการ

² กรณีผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์มิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศไว้ข้างต้น และหากเกิดข้อร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวขึ้น สามารถพิจารณาบทลงโทษได้ตามที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551

³ คำนวณเฉพาะกิจกรรมที่คาดว่าจะมีเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่แท้จริง ได้แก่ ค่าที่พัก และค่าอาหาร เป็นต้น

ด้านผลกระทบในเชิงพื้นที่ คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในบางพื้นที่เท่านั้น โดยจังหวัดที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากมาตรการทัวร์ศูนย์เหรียญค่อนข้างมาก ได้แก่ กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากบรรดาบริษัททัวร์ อีกทั้งยังมีสัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวเงินสูงถึงกว่า 20% ของจำนวนนักท่องเที่ยวเงินทั้งหมด เช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวรองอื่นๆ เช่น สมุย และกระบี่ แต่อาจไม่มากเท่ากับกลุ่มในจังหวัดข้างต้น เนื่องจากมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวจีนไม่ถึง 10% ขณะที่เชียงใหม่ และเชียงราย คาดว่าจะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เนื่องจากตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเข้ามาด้วยตัวเอง (FIT) โดยเฉพาะการเดินทางมาตามเส้นทาง R3A (ไทย - ลาว - จีน) ที่สามารถเดินทางเข้ามาสะดวกมากขึ้น และหากมองถึงผลกระทบในด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลักๆ ได้แก่ โรงแรมระดับกลาง - ล่าง ธุรกิจสายการบิน และธุรกิจค้าปลีก เป็นต้น

รูปที่ 4 สัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวจีนในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในปี 2558

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว

สำหรับผลกระทบจากมาตรการควบคุมทัวร์ศูนย์เหรียญอย่างเข้มงวดของภาครัฐ แม้ว่าจะกระทบต่อภาพรวมการท่องเที่ยว แต่ก็คาดว่าจะ เป็นเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยยังคงเป็นปลายทางท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของนักท่องเที่ยวเงิน ประกอบกับแรงหนุนจากการทำกิจกรรมการตลาดอย่างต่อเนื่องของภาครัฐ อีกทั้งด้วยมาตรการปราบปรามดังกล่าวน่าจะส่งผลดีต่อภาพรวมการท่องเที่ยวในระยะยาวมากกว่า ทั้งในด้านของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของไทย และแพ็คเกจทัวร์ที่จะมีคุณภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ด้วยสถานการณ์ในขณะนี้ของไทยอยู่ในช่วงถดถอยความอึดอัดเคการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ นับตั้งแต่ 13 ค.ค. เป็นต้นมา ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ถูกยกเลิกหรือเลื่อนออกไป ซึ่งแม้ว่าผลกระทบดังกล่าวจะไม่รุนแรงเท่ากับ 2 เหตุการณ์ข้างต้น แต่ก็คาดว่าจะกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวบางส่วนให้ชะลอการเดินทางมาท่องเที่ยวในไทย หรืออาจเลือกที่จะไปท่องเที่ยวในประเทศอื่นๆ แทน ดังนั้นผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆ อาจทำให้เป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวเงินที่คาดว่าจะมาอยู่ที่ 10.16 ล้านคน รวมถึงเป้าหมายภาพรวมจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกว่า 33 ล้านคน และรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ 1.89 ล้านล้านบาท ในปี 2559 อาจปรับลดลงไปบ้าง